Fotografė Maria Cavali: mano gyvenimas yra fotografija ir fotografija yra mano gyvenimas

Rasa SAGĖ

Maria Cavali (Marija Kavaliauskaitė) – itališkų šaknų turinti lietuvė, profesionali fotografė, jau dešimt metų gyvenanti Amsterdame. Gimusi Vilniuje, fotografija susidomėjo nuo penkiolikos metų ir nuo to laiko ši aistra ne tik neslopsta, bet vis stiprėja. Lietuvoje menininkei teko susidurti su tuometine realybe: talentingos mergaitės šeimai fotografės specialybė neatrodė tinkama, todėl Maria įstojo studijuoti politologijos. Tačiau vienus metus pasimokiusi suprato, kad nieko nebus, ir padavė dokumentus į fotografijos specialybę Vilniaus kolegijoje. Pasilikusi politologiją kaip neakivaizdines studijas, nėrė į fotografiją, nors gavusi diplomą jautėsi, kad „sužinojo ką, bet vis dar nežino kaip“. Studijos nedavė realaus recepto, kaip tapti fotografe. Davė žinių, tačiau nepadėjo išpildyti svajonės, ji taip ir liko nepasiekiama. Išbandžiusi begalę darbų, nuo savanorės Jaunimo linijoje iki stiuardesės „AirBaltic“ oro linijose, Marija jau buvo susitaikiusi su mintimi, kad fotografijai jos gyvenime teks likti amžinu hobiu. Taip galbūt ir būtų, jeigu ne Amsterdamas.

Amsterdamo trauka

Politologijos praktiką Maria susirado Amsterdame, Nyderlanduose. Tai buvo pirmas kartas, kai ji lankėsi šioje liberalioje šalyje. Baigiamąjį darbą pasirinkusi rašyti apie nevyriausybines organizacijas, apstulbo, kiek daug Amsterdame gyvena ir kuria menininkų, net negalvojančių dirbti „rimtą“ darbą. Maria puikiai atsimena pokalbį su viena pagyvenusia rusų pora, kurios organizuotame renginyje

teko dalyvauti. Moteris, rūkanti marihuaną ir dėvinti pūstą, tarsi balerinos, sijoną, jai pasakojo, ką jie su vyru veikia, o Maria vis tiek nesuprato, iš ko gi jie gyvena? Paklaususi tiesiai šviesiai, dar labiau nustebo, nes pasirodė, kad jie iš savo meno visai neblogai pragyvena. Tai buvo lemtingas atradimas, kai kas visiškai naujo, ko buvo neįmanoma ignoruoti.

Tuo metu, per studijų praktiką, gimė tikėjimas, kad ir ji gali būti fotografė, dirbanti visu etatu ir iš to pragyventi. Sėklytės buvo pasėtos, sudygo ir ėmė augti. Maria pasiliko Amsterdame. Šis miestas jai atvėrė naujas galimybes, suteikė laisvės ir tikėjimo, kad viskas įmanoma. Čia ji sutiko daugybę žmonių, kurie darė tai, ką mėgsta, o tai labai skyrėsi nuo Lietuvos, kur žmonės darė tai, ką reikia, dirbo, ką reikia, mokėsi, ko reikia. Tiesa, vėliau ji grįžo į Lietuvą ir „reikiamas“ studijas visgi pabaigė. Tapo ne tik diplomuota fotografe, bet ir politologe. Šeimai nuraminti.

Įvaizdžio fotografija. Autorė Maria Cavali.

Karjeros pradžia

Marios darytas nuotraukas draugai mielai dėdavo į feisbuką ir ilgainiui žmonės ėmė atpažinti ją: „a, čia tu ta fotografė!“, nors apie pragyvenimą iš fotografijos dar negalėjo būti nė kalbos. Uždarbį stabdė ir tai, kad Maria be galo mėgo savo darbą ir mielai fotografuodavo labai pigiai arba nemokamai. Reikėjo įdėti daug

darbo, kad pajustų savo vertę, persilaužtų ir įvardytų savo laiko bei talento kainą. Tai buvo tikrai nelengva.

Gavusi politologės diplomą Lietuvoje, Maria išvažiavo dirbti į Dubajų. Suviliojo galimybė pabūti saulėje, pasišildyti po lietuviškos žiemos. Prancūziškai ir rusiškai puikiai kalbanti Maria darbą gavo nesunkiai, tačiau apie Dubajų ji pasakoja visai kitaip nei apie Amsterdamą: „Ten tik raudoni kilimai ir marmuras, tuštybės mugė ir jokios gyvybės, kuri galėtų įkvėpti menininko širdį. Tuščia ir sterilu.“

Grįžusi į Europą, Maria vėl apsigyveno Amsterdame. Įsidarbino Niujorko kompanijoje, kuri rinko meno dirbinių kolekcijas iš viso pasaulio. Maria jas fotografuodavo ir tai buvo pirmasis nuolatinis jos, kaip fotografės, darbas. Žinoma, susimokėti už brangų gyvenimą Amsterdame tokio darbo neužteko, todėl Maria įsidarbino deimantų muziejuje, paskui viešbutyje, kur savininkas leisdavo kambariuose rengti fotosesijas. Naktimis, sėdėdama viešbučio registratūroje, retušuodavo nuotraukas. Gimė pirmoji dukrytė ir Maria ėmė fotografuoti nėštukes ir mamas. Tačiau vėliau suprato, kad įdomiausia jai, kaip menininkei, yra ne kopijuoti jau matytas pozas, o ištraukti fotografuojamo žmogaus esenciją, kuri dažniausiai atsiskleidžia per jo profesiją. Taip gimė įvaizdžio fotografijos.

Įvaizdžio fotografija, autorė Maria Cavali

Įvaizdžio fotografijos

Išbandžiusi nemažai fotografijos sričių, rado savąją – įvaizdžio sesijas. Pasitikrinimui pabaigė įvaizdžio fotografijos kursus ir įsitikino, kad ji visa tai jau daro su savo klientais, tik nesąmoningai ir to neįvardindama. Kiekvieną kartą fotografuodama žmogų ji leidžiasi su juo į unikalią kelionę. Paruošia žmogų pokalbiui, išgeria kartu kakavos, kartais kartu pamedituoja, kad jis atsivertų,

nusiramintų. Domisi juo, nori žinoti, ką jis veikia, kaip jis tai daro, ką mėgsta, ko nemėgsta, kas jį daro išskirtinį savo srityje. Visa tai perteikia meninėje fotografijoje. Maria džiaugiasi, kad visi, kurie fotografuojasi įvaizdžio sesijai, dažniausiai dega tuo, ką veikia, mėgsta savo darbą. Teko fotografuoti įvairiausių profesijų žmones, nuo teisininkų iki profesionalių sekso darbuotojų. Labai įdomu pabendrauti su tokiais žmonėmis, nes visuomenės nuomonė ne visada atitinka realių žmonių patirtį. Bendravimas atveria naują požiūrį į pasaulį, skatina empatiją ir netgi suteikia psichologijos žinių.

„Kiekvienas žmonių fotografas turi būti šiek tiek psichologas, – įsitikinusi Maria. – Šiam darbui mane be galo įkvepia žmonės, jų istorijos. Paprastame gyvenime tokių žmonių turbūt niekada nesutikčiau."

Per įvaizdžio sesijas fotografuojami žmonės išgirsta save, supranta, kodėl jie pradėjo daryti tai, ką daro. Pasitvirtina, kad jie daro tai, ką mėgsta labiausiai. Skiria kelias valandas sau, padovanoja sau meilės ir dėmesio dovaną.

Nuotolinė fotografija

Prireikė kovido, kad galutinai išsigrynintų, ką ji veikia ir ko nori iš gyvenimo. „Kai suskaičiuoji, gyvenimas trunka maždaug 3000 savaičių, tada imi galvoti, ką nori nuveikti per tas savaites", – sako Maria.

Karantino tyloje Maria dar kartą paklausė savęs, ką ji labiausiai pasaulyje norėtų veikti. Ir gavo sąžiningą atsakymą – net jei ji daugiau niekada negalėtų fotografuoti, nieko kito nenorėtų daryti. Šis suvokimas paskatino ieškoti naujų fotografijos būdų. Taip į Marijos akiratį atėjo nuotolinė fotografija.

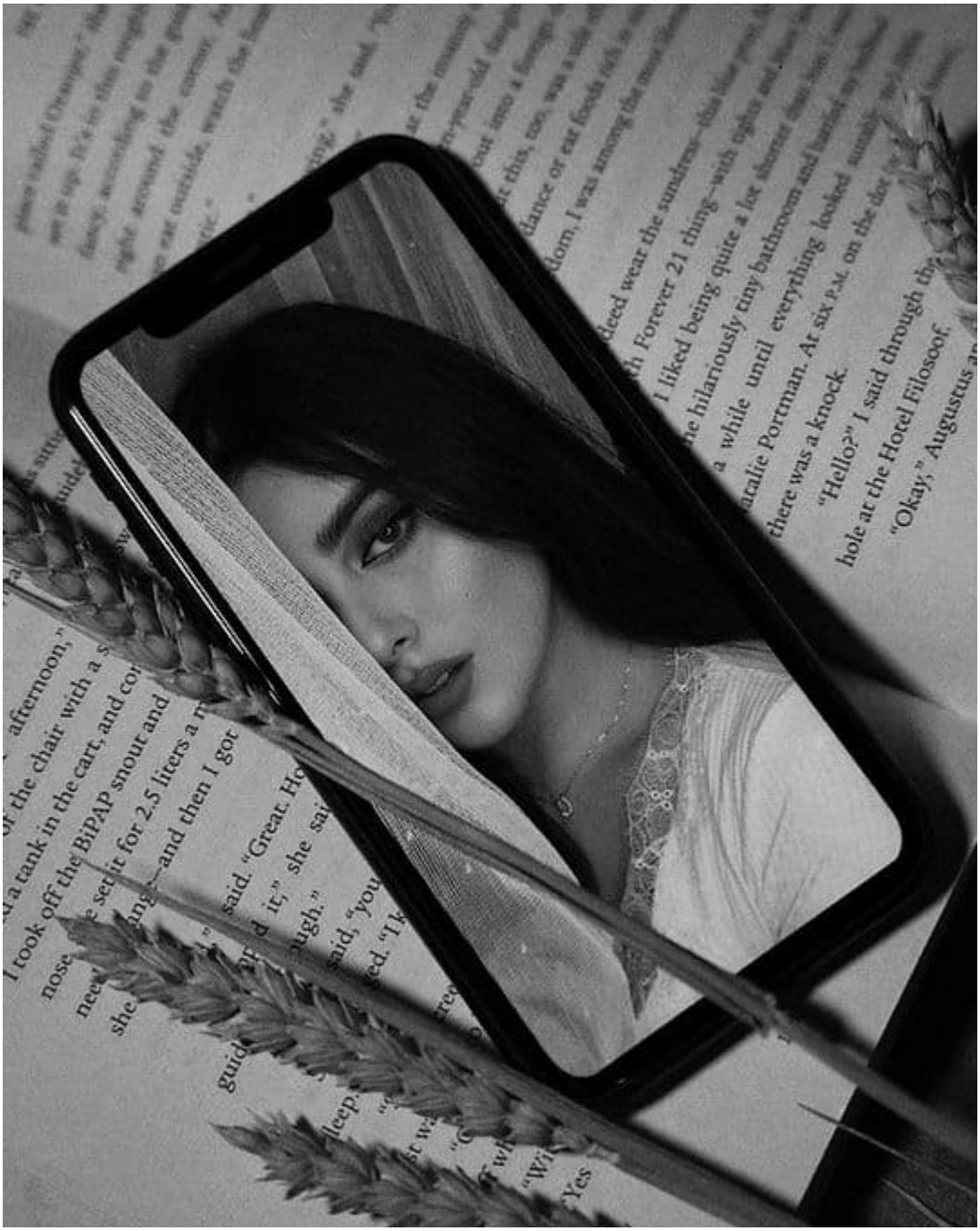

Nuotolinė fotografija, autorė Maria Cavali.

Nuotolinė fotografija, autorė Maria Cavali.

Kaip tai vyksta? Taikydama specialią programą ji gali pasiekti kliento telefono kamerą. Klientui tereikia turėti telefoną su kamera ir stovą. Susijungę fotografė ir klientas kartu ieško erdvių, kur geriausia būtų fotografuoti. Paskui kartu parenka rūbus ir tada fotografė nurodo, kaip atsistoti, kur žiūrėti. Klientas nukreipia telefoną reikiamu kampu, o ji spaudžia fotografavimo mygtuką. Paklausta, ar tai panašu į asmenukę, tik fotografuojama vadovaujant profesionalui, Maria atsako: „Taip, galima ir taip pasakyti. Klientas pasiskolina mano akis, taip. Ir, tiesą sakant, geriausiai ši paslauga veikia, kai žmogus jau yra pasiruošęs fotografuoti, pagavęs momentą, o aš nukreipiu, kur ir kokiu kampu geriausiai tai padaryti. Man labai patinka ši naujovė, nes toks fotografavimas atveria duris į visą pasaulį. Labai smagu, kai sėdėdama namuose galiu fotografuoti žmogų Paryžiuje „Ritz“

viešbutyje arba Londone kur nors Trafalgaro aikštėje. Amerikoje, beje, šios sesijos yra ypač populiarios.“

„Children of Hags“

Maria fotografuoja ne tik įvaizdžio fotosesijas, ji kuria ir įvairius meno projektus. Dalyvaudama viename fotografijų konkurse, kur buvo nagrinėjama identiteto tema, Maria suplanavo nufotografuoti šešis vienos moters portretus, atspindinčius skirtingus jos identitetus, o septintoje nuotraukoje parodyti modelio akis – jos turėjo būti skirtingos spalvos. Paskelbusi, kad ieško modelio su skirtingomis akimis, Maria nustebo, kad tiek daug heterochromiją turinčių žmonių gyvena Lietuvoje. Pradėjusi juos fotografuoti, Maria išgirdo begalę sukrečiančių šių žmonių istorijų. Nusprendė ne tik surengti šių nuotraukų parodą, bet ir sudėti šias istorijas kartu su nuotraukomis į knygą „Children of Hags“ (nuoroda į parodos ir knygos pristatymo vaizdo įrašą, kurio autorė Colina Van Bemmel: https://youtu.be/myaDJu5Qv9g).

Children of Hags, parodos akimirkos. Nuotrauka iš asmeninio albumo.

Pabandžiusi įstoti į prestižinę Gerrito Rietveldo meno akademiją Amsterdame,

Maria parodė šią knygą per stojamąjį pokalbį ir sulaukė klausimo: kodėl tu čia atėjai? Pamatę jos projektus, olandai nustebo – juk ji jau viską turi ir viską moka. Maria suprato, kad ši knyga ir yra tam tikras diplomas, kuris kalba pats apie save.

„Women and Cannabis“

Dar vienas įspūdingas Marios projektas, tiesiogiai susijęs su gyvenimu Amsterdame, yra „Women and Cannabis“. Apsilankiusi su rūkančiais draugais viename kitame *kofišope* (taip Nyderlanduose vadinamos kavinės, kuriose rūkoma ir parduodama marihuana – aut. past.), menininkė nustebo, kokie jie visi skirtingi ir unikalūs savo dizainu. Pradėjo daugiau gilintis į kanapių industriją ir jų vartojimo kultūrą, ėmė fotografuoti *kofišopus* ir rūkančius žmones. Menininkės darbus pastebėjo Amsterdamo „Hemp“ muziejus, kuris paprašė padaryti moterų portretų seriją. Buvo surengta didelio susidomėjimo sulaukusi paroda Amsterdame ir Barselonoje, nemažai Marios kurtų portretų nupirko parodos lankytojai. Maria suprato, kad šioje industrijoje, kitaip nei kitur Nyderlanduose, vis dar vyrauja vyrai, todėl šių moterų fotografavimas skatina dar nuodugniau nagrinėti moterų teisių bei lygybės su vyrais temas. Nedemonizuodama kanapių produktų, fotografė juos mato kaip sąmoningos visuomenės vaistus įvairiems sutrikimams gydyti. Maria norėtų išleisti šių nuotraukų albumą, kuriame būtų įamžinti unikalūs Amsterdamo *kofešopai* ir šioje industrijoje dalyvaujančios moterys. Tikisi rasti šio projekto rėmėjų.

Gyvenimas kaip fotografija

Paklausta, kaip atrodo eilinė Marios diena, moteris atvirauja, kad jos gyvenimas niekada nebuvo panašus į Lietuvoje įprastą – mokslai, šeima, darbas, paskola. Tik dabar ima šiek nusistovėti, nes Marios dukrytė pradėjo lankyti mokyklą. Anksčiau moteris galėjo pasiimti savo mažylę į nuolatines keliones, kuriose derindavo darbą su malonumu. Pati menininkė sako: „Mano gyvenimas yra fotografija ir fotografija yra mano gyvenimas.“

Visur, kur tik važiuoja, stengiasi prijungti ir darbus. Gyvena nuolatiniame vyksme ir nuolatinėje fotografijoje. Pavyzdžiui, neseniai grįžo iš Stambulo, kur vyko draugų vestuvės, tačiau išvažiuojant netikėtai atsidaro ir du portretų sesijų užsakymai. Maria apgailestauja, kad nebespėjo jų atlikti, bet jei kitą kartą skristų į Stambulą, jau galėtų turėti ir užsakymų. Maria prisipažįsta, kad jos gyvenimas kartais primena chaosą, nes visai nebėra skirtumo tarp darbo ir nedarbo. Visur

sutinka žmonių, su kuriais kalba anksčiau ar vėliau pasisuka apie fotografiją. „Jau visiems ir atsibostu, – juokauja moteris, – kai visą laiką fotografuoju, vis su tuo telefonu ar su kamera velkuosi iš paskos.“

Maria nemano, kad yra pati talentingiausia fotografė. Lietuvoje yra be galo daug labai talentingų žmonių, tačiau rinkdamasi žmones į savo komandą Maria žiūri į visumą, ne vien į talentą. Žmogus turi būti atsakingas, punktualus, laikytis žodžio, gerbti savo komandą. Pasak menininkės, kad ir koks žmogus būtų talentingas, negali su juo dirbti, jei negali juo pasitikėti. Kai dirbi sau, kuri verslą, turi išmokti visko, o svarbiausia, kaip meninei daliai – vaisiams ir gėlėms užauginti šaknis, nuleisti juos „ant žemės“. Žinoma, patys nemaloniausi dalykai darbe yra marketingas, buhalterija, planavimas, organizavimas ir panašiai, tačiau be jų nebus ant ko tam menui augti.

Maria Cavali, photographer of We Are Mary Jane exhibit in Amsterdam (2018)

Maria Cavali, savo parodos Hemp muziejuje We are Mary Jane atidaryme. Amsterdamas, 2018. Nuotrauka iš asmeninio albumo.

Viso to ji išmoko ne studijų metu, bet pati, dirbdama ir studijuodama savarankiškai, jau gyvendama Amsterdame. Nors Maria niekada nepavargsta nuo fotografavimo, ją vargina papildomi darbai, tokie kaip nuotraukų atrinkimas, retušavimas. Ji pirmą kartą išdrįso pasamdyti asistentę pusei etato ir dabar negali

atsidžiaugti šiuo sprendimu, nes visą savo energiją ir laiką gali skirti kūrybai ir bendravimui.

Moteris įsitikinusi, kad užaugti ji turi ne tik kaip menininkė, bet ir kaip verslininkė. Žinoti savo kainą – vienas svarbiausių menininko uždavinių. Įsivertinti, kiek kainuoja tavo darbo ir energijos valanda. Maria jau pasimokė, kad žmogus vertina paslaugą tik tada, kai už ją užmoka gerą kainą. Kai fotografė padarydavo sesiją nemokamai arba labai pigiai, būtent tada klientės dažniausiai būdavo pačios sudėtingiausios, tekdavo paaukoti daugiausia energijos. O jei paslaugą užsako žmonės, kurie žino, ko nori, ir yra pasirengę už tai gerai sumokėti, viskas einasi sklandžiai ir abi pusės lieka visiškai patenkintos. Nuo klientų, kurie moka ne vieną šimtą eurų už valandą, Maria gauna ir padėkos raštelius, ir puikius atsiliepimus, ir ratą naujų klientų.

Nustoti savęs nevertinti, nusistatyti kartelę, kurios neleisi niekam peržengti, yra svarbu kiekvienam menininkui, mano fotografė. Kitaip darbas atima trigubai daugiau laiko ir teikia mažiau geros energijos, o galiausiai jautiesi labai blogai, tarsi būtum pats save apvogęs.

Lietuva *versus* Amsterdamas

Amsterdamą, kuriame Maria gyvena jau dešimt metų, moteris vadina kaimu su miesto mentalitetu. Paklausta, ką ji turi omeny, paaiškina: Amsterdame visur gali nuvažiuoti su dviračiu, laisvai nueiti į šalia namų esančią parduotuvę avėdamas šlepetėmis ir vilkėdamas pižama, tačiau čia vyksta pasaulinio garso parodos, koncertai, spektakliai, atvažiuoja aukščiausio lygio atlikėjai. Tokia kasdienybė žavi menininkę ne mažiau nei didelės šio miesto galimybės.

Kituose didmiesčiuose, kuriuose Mariai teko lankytis, tarsi nebelieka vietos ir erdvės būti žmogumi. Turi užsidėti ant akių uždangas ir eiti savo keliu nematydamas tos mamos su vaikais prie konteinerio, ar to bekojo valkatos, valgančio kažką iš šiukšlių. Amsterdame to nėra. Nepamatysi benamių, nėra tiek daug šiukšlių, kaip, pavyzdžiui, Londone. Be to, čia niekas nepasmerks, jei per ilgai užsižiūrėsi nepažįstamam žmogui į akis, kaip, tarkime, Paryžiuje. Nereikia stovėti kamščiuose ar važiuoti metro į darbą dvi valandas, nes viską gana greitai gali pasiekti dviračiu. „Vakar, grįžusi iš Stambulo, važiuoju traukiniu ir net atsidusau iš palengvėjimo. Čia vis dėlto namai“, – atvirauja Maria.

Dešimt metų prabėgo, viskas čia atrodo aišku, logiška. Netgi dideli mokesčiai

negąsdina, nes žino, už ką juos moka. Viskas labai gerai suorganizuota. Pavyzdžiui, kiekvienas regionas Nyderlanduose pradeda mokslo metus skirtingu laiku, kad nebūtų per daug žmonių, vedančių vaikus į mokyklą vienu metu, kad nebūtų kamščių. Visur gali patogiai nuvažiuoti traukiniu, o po dvidešimties minučių aplankyti jūrą. Viskas atrodo vietoje ir be galo patogu. Be to, Amsterdamas labai tinkamas vaikams. Vienas didelis trūkumas – trūksta platesnės šeimos šalia, ypač gimus dukrai, dėl to Mariai kartais skauda širdį. Tačiau ji stengiasi sukurti, simuliuoti tą platesnę šeimą draugų rate.

Maria juokauja, kad Lietuvoje ji tapo ta fotografe, kuri gyvena užsienyje, vadinasi, yra geresnė, nors Lietuvoje gyvena be galo daug talentingų fotografų. Taip pat ji yra ta, kuri ne visada gali, todėl dar įdomesnė… Nors yra labai paklausi fotografė, atvažiavusi į Lietuvą, menininkė kuriam laikui išsijungia telefoną, pasineria į gamtą. Jai tai yra pats geriausias poilsis. Vaikšto basa, pailsi nuo bendravimo ir nuolatinio judėjimo. Maria pastebi, kad šalis labai pasikeitė per paskutinius dvidešimt metų, tapo spalvinga, šiuolaikiška, moderni, tarptautinė, atvira, keičiasi žmonių mentalitetas. Amsterdame Marią visi vadina ragana, nes niekas nesupranta, kaip galima išeiti į mišką ir grįžti su kokiomis nors uogomis. Olandai žiūri ir negali patikėti, kad jos nenuodingos. Lietuvoje visos moterys tokios, džiaugiasi Maria. Lietuvių moterys jaučia ryšį su gamta, su savim, ten yra šaknys. Tačiau namai yra Amsterdame.

Kartais tenka Lietuvoje pabūti ir ilgiau, kelis mėnesius, tada Maria jaučiasi keistai, ją vadina „importine“, nors ji nebežino, ką tai reiškia. Amsterdame ji taip pat jaučiasi kitokia, turinti tikrą pagonišką prigimtį, artima gamtai. Dėl to menininkė jaučiasi tik dar ypatingesnė savo gamtos pajautimu, natūralistiniu požiūriu, holistiniu gydymu. „Didžiausią dovaną gavau iš Lietuvos, – sako ji. – Juk didesnėje šalyje nei Nyderlandai, kur gyvena 17 milijonų, gyvena 2,7 milijono žmonių. Kiek turime gamtos, miškų, erdvės, tikrų, paprastų žmonių. Blogiausia, kas gali atsitikti olandui, – na ką, pavogė dviratį ar per daug pinigų išleido „Actione“ (pigių parduotuvių tinklas – aut. pas.). Lietuvoje ir problemos tikros, ten gausu tirštų, sunkių istorijų. Žmonės Lietuvoje turi daugiau tekstūros, dėl to daugiau tikrumo, paprastumo.

Children of Hags paroda. Nuotrauka iš asmeninio albumo.

Ateities planai ir svajonės

Maria svajoja ateityje nusipirkti žemės kur nors šiltuose kraštuose. Atsidariusi langą moteris nori matyti vandenį ir daug gamtos. Miestas su savo kvadratiniais medeliais negali taip įkvėpti, kaip įkvepia natūrali gamta, įsitikinusi menininkė. Seniau jai visada norėdavo gyventi miesto centre, o dabar labiau patiktų dirbti mieste, tačiau gyventi arčiau gamtos. Labai daug energijos kasdieną atiduodama bendraujant, fotografuojant, o tam, kad atkurtų savo vidinius resursus, menininkei būtinas įkvėpimas, kurio semiasi gamtoje.

Maria svajoja neatitrūkti nuo gamtos ir tuo pačiu metu įvaldyti AI (*artificial intelligence*, liet. dirbtinis intelektas) technologijas fotografijoje. Vienas kitam visai netrukdo, įsitikinusi moteris. Ji sako, kad kaip ir visose srityse, taip ir fotografijoje AI sparčiai tobulėja, jį taikant galima sukurti dar įspūdingesnių ir mažiau išlaidų bei energijos kainuojančių projektų. Maria mano, kad žmogus visada bus aukščiau už technologijas, tačiau ji ne prieš jomis pasinaudoti.

Daugiau apie Marią: https://www.femme-photo.com/

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt